

Asia: Täydentävä lausuntopyyntö Luonnonvarakeskuksen lausuntoon 539/00 04 05/2025 - VARELY/594/2025 (VARELY/594/2025)

Varsinais-Suomen ELY-keskus
kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Varsinais-Suomen ELY -keskus pyytää Luonnonvarakeskukselta täydennystä aiempaan lausuntoon 539/00 04 05/2025, joka koski Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalueen poikkeuslupahakemusta VARELY/594/2025 merimetson munien öljyamisestä Merenkurkussa sijaitsevan Juckasgrynnanin merimetsokoloniassa sekä 1000 merimetson ampumista 1.8. – 31.10. välisenä aikana vuosina 2015-2029. Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalue on myös hakenut poikkeuslupaa merimetson munien öljyämiseen uusissa pesimäkolonioissa, jotka mahdollisesti syntyvät kalatalousalueella vuosina 2025–2029. Varsinais-Suomen ELY-keskus pyytää Luonnonvarakeskukselta lausuntoa seuraaviin kysymyksiin:

1) Onko merimetsojen kalataloudelle aiheuttamat vahingot Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalueella mittakaavaltaan sellaisia, että merimetsomunia on perusteltua öljytä välittömästi mahdollisesti uusissa kalatalousalueella syntyvissä merimetsokolonioissa vakavan kalatalousvahingon estämiseksi?

2) Mikäli Luonnonvarakeskus tunnistaa, että uudet merimetsokoloniat voisivat syntyvävuodestaan alkaen aiheuttaa vakavaa kalatalousvahinkoa, koskeeko tämä koko Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousaluetta, vai osaa tätä ja mitä aluetta/alueita viimeksi mainitussa tapauksessa?

2 Lausunto

Luonnonvarakeskus on esittänyt aiemmissa Varsinais-Suomen ELY-keskukselle toimittamissaan lausunnoissa saatavilla olevan tutkimustiedon sekä sovellettavissa olevat tiedot, jotka koskevat erityisesti Merenkurkun aluetta, lähinnä kalastuksen tilastoruutuja 23 ja 28 (Luonnonvarakeskus 235/00 04 05/2021, 463/00 04 05/2024, 1388/00 04 05/2024, 539/00 04 05/2025). Lisäksi merimetson, kalastuksen ja kalakantojen hallinnoinnin yhteensovittamista on viime vuosina käsitelty raporteissa Lappalainen ym. 2022; Salmi ym. 2023 ja Westerbom ym. 2024.

Salmi ym. 2023 raportissa todetaan, että mikäli merkittävät ahvenen lisääntymisalueet on tunnistettu esimerkiksi kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa ja niille on perustettu kalaston suojaamiseksi kevätaikainen pyyntirauhoitus olisi ne perusteltua huomioida myös merimetsojen määrän säätelyyn tähtäävän poikkeusluvituksen myöntöperusteena, jotta pesinnät sijoittuisivat keskeisimpien lisääntymisalueiden ulkopuolelle. Merimetsojen ruokailualue pesintäaikana määrittyy pääosin pesinnän sijainnin mukaan (Westerbom ym. 2024) ja siten pesinnän sijainti määrittää myös paikallisiin kalakantoihin kohdentuvan saalistuspaineen. Luonnonvarakeskuksella kalojen lisääntymisalueista, erityisesti ahvenesta olevat tiedot perustuvat pääosin Velmu

-karttapalvelussa esillä oleviin mallinnusaineistoihin.

Lisääntymisaluemallinnukset eivät välttämättä kuvaa tilaa täsmällisesti paikallisella tasolla, ne ovat etupäässä laajemman alueen tarkasteluun soveltuvia suunnittelutyökaluja. Mikäli paikallista, tarkempaa aineistoa on saatavilla, sitä on perusteltua hyödyntää päätöksenteon perusteena. Tällaisia erityisen suotuisaksi katsottuja lisääntymisalueita voidaan pitää kalataloudellisesti tärkeinä alueina. Merenkurkusta Luonnonvarakeskuksella on poikkeuksellisen kattavat aineistot ahvenesta ja merimetsosta, mikä ilmenee myös aiemmista lausunnoista.

Luonnonvarakeskus toteaa, että tietyille alueelle muodostuvan merimetsokolonian aiheuttamaa mahdollista kalatalousvahinkoa ei voida laajalti ennakoita, koska se riippuu muun muassa pesimäkolonian koosta, sijainnista ja tulevien pesintäkausien määrästä. Osaltaan myös ympäröivän vesialueen kalakannan koko, lajistorakenne, kalastuspaine, lähialueiden kalakannan tila ja muu ihmistoiminta sekä veden tila vaikuttavat merimetson saalistukseen. Merimetson vaikutus ei ole olosuhteista riippumaton, eikä siten pelkästään pesäkolonian sijainti tai määrä vaikuta sen aiheuttamaan kalastusvahinkoon. Esimerkiksi Vaasan Eteläisellä Kaupunginselällä Juckasgrynnanin koloniassa pesintämäärät ovat vaihdelleet huomattavasti ja niihin ovat todennäköisesti vaikuttaneet koloniassa toteutetut aiemmat poikkeuslupatoimenpiteet. Kolonia sijaitsee keskeisellä ahvenen lisääntymisalueella ja sen on todettu osaltaan vaikuttavan alueen ahvenkantoihin ja siten pyynnin edellytyksiin. Alueella on myös voimassa keväinen ahvenen kalastuskielto. Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan tällaisilla ennestään pesityillä ja poikkeusluvin käsitellyillä alueilla merimetsojen uusien pesintöjen ennakointi ja pesinnän estäminen tai pesintätuottoon vaikuttaminen on perusteltua, jotta kalataloudelle mahdollisesti aiheutuviin haittoihin voidaan vaikuttaa, mikäli muut olosuhteet ovat aiemman tilanteen mukaiset.

Luonnonvarakeskus toteaa, että erityisesti ahvenen kalataloudellisesti tärkeäksi tunnistetuilla lisääntymisalueilla uusien pesintöjen sijoittumiseen on mahdollista vaikuttaa myös muuten, kuten pesintää edeltävin häirintätoimenpitein. Laaja-alaisemmilla pesintöjen sijoittumiseen kohdentuvilla toimenpiteillä voitaneen vaikuttaa merimetsojen kannan kokoon rannikkoalueella, mikäli pesinnät näiden toimien myötä sijoittuvat alueille, joissa pesätuotto esimerkiksi merikotkan saalistuksen tai ravintokalojen määrän vuoksi jää heikommaksi. Luonnonvarakeskus ei kuitenkaan ota kantaa tällaisten toimenpiteiden edellyttämään luvitustarpeeseen. Mikäli merimetsot asettuvat pesimään uudelle kalataloudellisesti tärkeäksi katsotulle alueelle, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tulisi arvioida poikkeusluvituksen tarve ja perusteet. Poikkeusluvituksessa tulisi huomioida myös suojelualueet, ja Varsinais-Suomen ELY -keskuksen tulisi arvioida näiden osalta soveltuvat vaikuttavat toimenpiteet erikseen, mikäli tällaisia alueita sijaitsee ahvenen lisääntymisalueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä alueilla, joilla on merkittävässä määrin kaupallista kalastusta ja siten mahdollisuus kalatalousvahinkoon.

Lappalainen, A., Veneranta, L., Kuningas, S., Olin, M. & Aronsuu, K. 2021. Rannikkolajien säätelyn tehostamismahdollisuudet ja -tarpeet Suomen rannikolla. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 52 s.

Salmi, P., Pellikka, J., Veneranta, L., Svets, K., & Lehtonen, E. 2023. Merimetson ja kalatalouden välisten konfliktien lieventämiskeinot. Luonnonvara-

ja biotalouden tutkimus 79/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 71 s.

Westerbom, M., Airaksinen, S., Arkko, V., Byholm, P., Ekblad, C., Hopkins, J., Jormalainen V., Kankainen, M., Laaksonen, T., Lehmonen, R. Lehmuskallio, J., Lindberg P., Lindén, A., Lindqvist, M., Moilanen, N., Niukko, J., Olin, M., Ovaskainen, A., Piha, M., Pohjankukka, J., Seimola, T., Svets, K. & Tiitinen, M. 2024. Merimetson ja harmaahaikaran suorat kalatalousvahingot: Määrän ja laadun arviointi Suomen merialueilla. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 56/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 177 s.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan ennestään poikkeusluvituilla kalataloudellisesti tärkeäksi tunnistetuilla alueilla, joihin mahdollisesti asettuu uusi, kooltaan suuri merimetsokolonia merimetson pesintämääriin ja mahdolliseen kalatalousvahinkoon voidaan vaikuttaa ennakoivin toimenpitein ellei muussa ympäristössä ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Mikäli uudelle, kalataloudellisesti tärkeäksi katsotulle alueelle asettuu pesimään uusi kolonia, sen vaikutusten ennakointi on hankalaa ja tällöin Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tulisi arvioida poikkeusluvituksen tarve joko yksittäisen kolonian tai laajemman alueen osalta. Luonnonvarakeskus on toimittanut aiemmissa lausunnoissa Varsinais-Suomen ELY -keskukselle kaiken aineiston, mitä Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalueelta on käytettävissä.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 31.03.2025 klo 16:34:36.

Lausunnon valmistelija(t):

Lari Veneranta

Andreas Lindén, Mats Westerbom

Liitteet:

Tiedoksi: